

NEBO OD DASAKA I KRALJ NA FRESCI: Katedrala od drveta "skrivena" na brdu

Objavio **express** - 10. studenoga 2023.

Od drvenih ljepotica, kako turopoljske drvene kapelice od milja naziva i puk i struka, mnoge od njih kao da su skrivene od glavnih cesta. Jedna od takvih je kapela svetog

Foto: Igor Zovko

“Najveće selo turopoljsko u Vrhovlju je Dubranec. Ono je kao župno selo upravo središtem života u Vrhovlju. I pogledom na sajmove, koji se tamo obdržavaju, znamenita je točka u gospodarskom životu ne samo Vrhovlja već i cijelog kraja, naročito kravarskog i pisarovinskog”.

Takav je opis tog kraja iz 1910. u knjizi “Povijest plemenite općine Turopolja, nekoć Zagrebačko polje zvane” koju je uredio, napisao i o “trošku iste općine izdao EMILIJ LASZOWSKI UZ SURADNIŠTVO JANKA BARLEA, Dra. VELIMIRA DEŽELIĆA i Dra. MILANA ŠENOE”.

Naravno, prije 110 godina način života i građevine bile su drugačije. Ali, Laszowski piše o ljepoti kakva je ondje i danas.

Krasna slika s mjesta gustilničke kapele

“Dubranec se sastoji od triju skupina kuća. U skupini, što se pribrala uz glavnu cestu, stoji na najvišoj točki župna crkva Blažene Djevice Marije snježne (210 m). Ispod crkve i na zaravanku nalazi se sajmište, niže dolje zidani prizemni župni dvor, a nešto dalje na kat građena drvena škola. Između ove skupine u jarku, tik do podnožja brijega Dugoga vrha pribrale se ostale dvije skupine i to uz potočić Rečin, što no izvire izpod Čubačke i teče smjerom prema jugu. Na zapad Dubrancu je selo Vukomerić sa k njemu spadajućim skupinama kuća: Malovci i Pavlečić”, navodi Laszowski u svojoj knjizi.

“A jugoistočno je malo selo Gustilnica sa lijepom drvenom kapelom. Po shematizmu zagrebačke biskupije g. 1909. broji Dubranec 492 katolika i 2 židova. Kuće su sve drvene natkrite slamom ili crijepom. Položaj tog sela je svakako najromantilniji u cijelom Turopolju. A krasnu sliku Dubranca vidimo s brijega (205 m.), na kojem stoji gustilnička kapela”.

A upravo ta kapela, kapela svetog Antuna Padovanskog je posebna među posebnima. Smještena na osami, na brdu, do nje se dolazi i današnjim vozilima u manjoj brzini, a i iskusniji biciklisti ondje moraju – uprijeti.

Građena je s otvorenim trijemom

“Mislio sam da ću ostaviti dušu dok sam biciklirao iz doline do kapele svetog Antuna. Štoviše, nema tu možda 300 do 400 metara vožnje, ali je meni bilo zahtjevno da kad sam došao pred kapelicu, molio sam Svetog Antuna da mi vrati dušu koju sam skoro ispustio na usta biciklirajući”, rekao nam je u šali jedan ljubitelj pučke sakralne graditeljske baštine. Ali kaže, vrijedilo je vidjeti to djelo, koje mu se vraća kad god dopuste okolnosti.

I zbilja je čudesna. Kapela svetog Antuna Padovanskog Sadašnja je kapela, na mjestu prve kapele iz druge polovine 17. st., sagrađena 1888. a posvećena je 1889. g. Svojim izgledom i specifičnim načinom gradnje “na žale” razlikuje se od domaćeg tradicionalnog načina gradnje. Termin “na žale” označava otvoreni trijem na pročelju kapele kojeg nose drveni stupci. Smještena je na brežuljku, okružena bogatom vegetacijom u kojoj se posebno ističu visoka stabla.

Predivan primjer turopoljske gradnje

Unutrašnje stijene obložene su daskama višebojno oslikanim ornamentikom geometrijskih i stiliziranih vegetabilnih motiva koji podsjećaju na motive s narodne nošnje. Nacrt kapele izradio je dr. Hermann Bollé, poznati arhitekt koji je zaslužan za “pola” Zagreba, Mirogoj i još mnoštvo zdanja izvan grada. Gradila ju je družina različitih majstora iz Štajerske, Mađarske, Njemačke i Hrvatske.

To je jednobrodna drvena građevina s nižim i užim svetištem zaključenim trostranom apsidom. Ispred glavnog pročelja nalazi se trijem na četiri rezbarena stupa nad kojim se uzdiže pravokutni tornjić. Pokrivena je dvostrešnim krovom. Nad lađom se nalazi tabulat, a svetište ima drveni svod s rebrima. Crkva i njezin inventar oblikovani su u zagrebačkoj Obrtnoj školi u stilu tradicijskog graditeljstva s historicističkim elementima. Predstavlja vrijedan primjer drvene sakralne arhitekture turopoljskog kraja.

Antun Padovanski iz Lisabona u Gustelnici

Posvećena je iznimno štovanom svecu, svetom Antunu. On je, kazuje crkvena predanja, rođen u Lisabonu, u Portugalu, 15. kolovoza 1195.. Rođeno ime mu je bilo Fernando Martins de Bulhões. Roditelji su mu bili plemićkog roda, ali je on krenuo putem siromaštva i evanđeoske jednostavnosti, što ga je dovelo do želje da postane redovnik. Sa svojih 20 godina ušao je u samostan augustinaca u Lisabonu, a potom i u Coimbru, gdje se posvetio studioznom teološkom izučavanju, živeći pobožno i samozatajno, posvećen postovima, molitvama i općenito trpljenju, kako bi na takav način uzvratilo Bogu na njegovoj ljubavi i neizmjernim dobročinstvima. Ondje je i zaređen za svećenika.

U tom su mjestu jednom prilikom bili izloženi ostaci petorice prvih franjevačkih misionara koji su bili otišli u Maroko i ondje podnijeli mučeničku smrt, a taj njihov žar da daruju život za Krista toliko se dojmio svetog Antuna da je i sam odlučio poći naviještati Evanđelje Saracenicima. Zatražio je i dobio dozvolu da iziđe iz reda svetog Augustina i uđe među franjevce, uzeo je redovničko ime Antun, iz poštovanja prema svetom Antunu Pustinjaku, i krenuo na put za Maroko. Međutim, čim je ondje došao, uhvatila ga je malarijska groznica i zbog toga je morao krenuti nazad u Portugal, ali mu je lađu nevjere na moru umjesto u Portugal odvelo u Italiju.

provirivši kroz prozor, vidio kako ima viđenje, odnosno kako grli dijete Isusa. Zato se sveti Antun često u umjetnosti i prikazuje s malim Isusom, kojega obično drži u lijevoj ruci, dok u desnoj ruci drži ljiljan.

Ljiljan simbolizira čistoću, konkretno označava čistoću kojom je odisao sveti Antun Padovanski, a običaj blagoslova ljiljana, uobičajen na blagdan svetog Antuna, vezan je uz jednu zgodu u vremenu nakon Francuske revolucije, a kada su franjevci bili iseljeni s Korzike. Iako je nakon njihova iseljenja crkva ostala prazna, vjernici su imali običaj za Antunovo dolaziti u nju. Jednom je prilikom neki vjernik naišao u crkvu nekoliko mjeseci nakon blagdana i pronašao još uvijek svježe ljiljane. Taj je događaj potaknuo papu Lava XIII. da uvede blagoslov ljiljana na spomendan svetog Antuna. Spomendan mu je 13. lipnja, na dan kada je napustio ovaj svijet u gradiću Arcelli pokraj Padove. Imao je samo 36 godina. Proglašen je svecem niti godinu dana nakon smrti.

Svetog Antuna se naročito zaziva kod različitih bolesti, kod izgubljenih stvari i kod neplodnosti, a štuje se kao zaštitnik bolesnika, neudanih djevojaka, trudnica, mornara, putnika, siromaha... Veliki broj crkava i kapela diljem svijeta pa tako i kod nas, posvećeno je svetom Antunu. U tom smislu raširenosti njegova kulta, moglo bi se reći da je on najpopularniji svetac u Hrvatskoj. Stoga nije ni čudo da i u Gustelnici, na Vukomeričkim goricama, stoji predivna drvena kapela.

